

Lastensuojelun verkkokonsultaatio 1.5. – 22.11.2014

Kysymys 29.10.2014 (Ammattilainen)

Lapsen isä on tehnyt huostaanoton purkua koskevan hakemuksen jotta lapsi pääsisi mahdollisimman pian muuttamaan hänen luokseen. Vanhemmat ovat eronneet. Tässä tapauksessa äiti ja sijaisvanhemmat ovat asianosaisia ja heille pitäisi antaa tiedoksi kaikki asiaan vaikuttavat asiakirjat. Kysymykseni kuuluu: voiko lapsen äidille ja sijaisvanhemmille antaa kuulemistilaisuudessa nähtäväksi asiakirjoja, jotka koskevat isän nykyisiä perheolosuhteita? Asiakirjoissa on merkintöjä mm. avovaimon terveydentilasta, perheen toimeentuloa koskevia päätöksiä sekä uusperhettä koskeva lastensuojeluilmoitus. Olisiko mahdollista saada vastaus 6.11.14 mennessä?

Vastaus 6.11.2014

Hei! Kysymys on sekä hyvä että juridisilta ulottuvuuksiltaan varsin monitahoinen, minkä vuoksi oheinen vastaus antaa vasta suuntaa antavan näkemyksen siitä, millaisia seikkoja tiedonsaantioikeuden toteuttamisessa tulee ottaa huomioon. Asiassa kuultavien määrittely ei sinänsä ole tässä yhteydessä ongelmallista, koska kuultavaksi voi määräytyä myös muuten kuin asianosaisuuden perusteella. Asianosaisjulkisuuden näkökulmasta se, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta (niiden alkamista tai lakkaamista) viranomaisessa vireillä oleva asia koskee, on oikeutettu saamaan asian käsittelyä koskevat tiedot oman näkemyksensä muodostamiseksi. Periaatteen soveltaminen törmää pulmiin pohdittaessa asianosaisten ja kuultavien erilaista asemaa suhteessa käsiteltävään asiaan. Kuvatussa tapauksessa etenkin lapsen hoidosta ja huolenpidosta vastanneen sijaisvanhemman asema on erilainen kuin asian vireille laittaneen vanhemman. Sijaisvanhemmilla ole asiassa sellaista etua, oikeutta tai velvollisuutta, jonka perusteella heille tulisi antaa tiedoksi kaikki kysymyksessä mainitut asiakirjat. Huostaanoton purkamisvaatimuksen perusteet luonnollisesti tulee tietää, jotta sijaisvanhemmat kykenevät muodostamaan näkemyksensä asiasta. Heiltä kerättävä tieto koskee kuitenkin pääasiassa lapsen sijaishuollon aikana tapahtunutta kehitystä, olosuhteita ja keskeisiä vuorovaikutussuhteita. Lapsen äidin kohdalla asiaan vaikuttaa, onko hän lapsen huoltaja vai ei. Huoltajan tiedonsaantioikeus lasta koskevissa asioissa on lähtökohtaisesti rajoittamaton, vaikkakin kohdistuu lähtökohtaisesti lasta itseään koskeviin asioihin. Huoltajan velvoitteiden näkökulmasta tiedonsaantioikeus on perusteltua ulottaa myös niihin olosuhteisiin, jotka suoraan vaikuttavat lapsen terveyteen ja kehitykseen. Mikäli äiti ei ole lapsen huoltaja, hänen asemansa myös tiedonsaantioikeuden näkökulmasta on hyvin rajallinen, jollei lapsen huoltoa ja tapaamista koskevassa sopimuksessa tai päätöksessä ole nimenomaista määritelmää tiedonsaantioikeudesta. Muun muassa eduskunnan oikeusasiamiehen vuosikertomuksessa 2010 on todettu, että julkisuuslain 26 § 3

momentin perusteella ns. arkaluonteisten tietojen luovuttaminen on mahdollista, muttei tarkoita kaikkien vireillä olevaan asiaan liittyvien tietojen julkistamista kaikille asianosaisille. On näin ollen mahdollista, että eri osapuolet saavat eri laajuiset tiedot vireillä olevasta asiasta. Sosiaalityöntekijä joutuu käyttämään harkintaa arvioidessaan, missä määrin tietyt tiedot ovat kuultavan kannalta välttämättömiä. Kysymyksessä kuvatussa tapauksessa on paikallaan ensisijaisesti pohtia, missä määrin luovutettava tieto on välttämätöntä vireillä olevan asian vuoksi suoritettavan kuulemisen kannalta. Kysyjällä on mahdollisuus esittää jatko- tai täydentävä kysymys, joka otetaan viipymättä käsiteltäväksi. -- Vastauksen antoi Ammatti Koulu kodin johtaja Kari Matela / Työnantaja Nuorten Ystävät -Palvelut Oy. Vastauksen laatimiseen on osallistunut myös verkkokonsultti, sostt Jaana Jokinen.

Kysymys 17.10.2014

Rovaniemi. Hei. Meillä on perheessä semmonen tilanne, että puoliso on jatkuvasti kiukkunen ja hän huutaa ja raivoaa lähes kokoajan kotona ollessaan. Kiukun kohteena on pääasiassa lapset joille hän on jatkuvasti pahalla päällä. Se on lähinnä kiroilua, haukkumista, uhkailua jne. En tiä mitä asialle pitäis nyt tehdä. Puhuminen on nykyisin mahottomuus kun hän suuttuu joka asiasta mitä sanon. Se taas on johtanu tilanteeseen, etten enää puhu enkä uskalla sanoa mitään. Eroaki ollaan mietitty ja puoliso pitää sitä ainoana oikeana ratkaisuna. Itse en asialle lämpene varsinkaan kun en usko, että raivon puuskat loppus tai edes vähenis jollakin eroamisella. Raivon kohteenahan olis sen jälkeen pelkästään lapset. Joku apu olis mielestäni nyt tarpeen.

Vastaus 17.10.2014

Hei! Kuvaillemasi kireä ilmapiiri kotona ei ole kenellekään perheenjäsenelle hyväksi eikä varsinkaan lapsille, kun he ovat esimerkiksi haukkumisen ja uhkailun kohteena. Puhumatta ja keskustelematta asiat eivät välttämättä itsekseen ratkea. Mikäli ette kykene puolisoni kanssa asiasta keskustelemaan ja yhdessä hakemaan tilanteeseen apua, on sinulla yksinkin mahdollisuus hakea apua perheenne tilanteeseen. Ensimmäisenä tulee mieleen Rovaniemen kaupungin perheneuvola ja Rovaniemen seurakunnan perheneuvontatyö, joiden puoleen voisit kääntyä. Sinulla on mahdollisuus varata aika jompaankumpaan paikkaan ja keskustella ammattilaisten kanssa perheenne tilanteesta ja siitä miten asiassa tulisi edetä. Rovaniemen kaupungin perheneuvola löytyy osoitteesta Korkalonkatu 4 ja työntekijöillä on puhelintunti maanantaisin klo 10.30-11.30. Ajanvarauksen voi hoitaa joko suoraan työntekijöiden kautta tai toimistosihteeriltä (puh. 040 574 6988). Tässä linkki perheneuvolan nettisivulle <http://rovaniemi.fi/fi/Palvelut/Perhe--ja-sosiaalipalvelut/Perheneuvola> Rovaniemen seurakunnan perheneuvonta löytyy osoitteesta Maakuntakatu 7 ja ajanvaraus on mahdollista puhelimitse ma-pe klo 9-12 numerosta 016-3355250. Tässä vielä linkki seurakunnan perheneuvonnan nettisivulle http://www.rovaniemenseurakunta.fi/toiminnalliset_tyoalat/perheneuvontatyo/ --

Vastauksen antoi Kehittäjäsosiaalityöntekijä Pekka Ojaniemi / Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Kysymys 13.8.2014 (Ammattilainen)

Kun nuori on huostaan otettuna tai avohuollon tukitoimenpiteenä sijoitettuna ja nuorelle maksetaan kelasta nuoren kuntoutusrahaa, maksetaanko kuntoutusraha nuorelle itselleen vai kunnan sosiaalitoimeen / lastensuojeluun? Nuori opiskelee ammattiopistossa ja koulutus on kuntoutusta. Sama kysymys siinä tapauksessa, kun nuori saa kelasta vammaistukea. Mihin tuki ohjataan?

Vastaus 13.8.2014

Lastensuojelulain 19§ mukaan lastensuojelusta voidaan periä asiakasmaksuja siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) säädetään. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7§:ssa sanotaan, että lastensuojelulaissa tarkoitetuista perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi voidaan periä kohtuulliseksi katsottava maksu myös muista lapsen tai nuoren 14 §:n mukaisista tuloista, korvauksista tai saamisista kuin elatusavusta. Lain mukaan tällaisia tuloja ovat eläkkeet, elinkorot, elatusavut, avustukset tai muut jatkuvat taikka kertakaikkiset tulot, korvaukset tai saamiset siltä ajalta, jonka laitoshoidon tai perhehoito kestää. Samassa pykälässä sanotaan myös, että jos kunta on ilmoittanut tulon, korvauksen tai saamisen suorittajalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää, että tuloa, korvausta tai saamista ei saa suorittaa henkilölle itselleen, voi suoritus tapahtua laillisin vaikutuksin vain kunnalle. Eli nuoren sijoittaneen kunnan täytyy huolehtia korvausten perinnästä. Muuten nuorelle maksettavat tulot ohjautuvat nuorelle itselleen. Lastensuojelulain 55§ mukaan sijoitetulle lapselle tai nuorelle on kuitenkin jäätävä käyttöönkäyttövaroja. Lapselle tai nuorelle on hänen omaan käyttöönkäyttöön henkilökohtaisia tarpeita varten annettava kalenterikuukaudessa käyttövaroja iästä ja kasvuympäristöstä riippuen seuraavasti: 1) alle 15-vuotiaalle lapselle määrä, joka vastaa hänen yksilöllistä tarvettaan; ja 2) 15 vuotta täyttäneelle lapselle tai nuorelle vähintään määrä, joka vastaa yhtä kolmasosaa elatustukilain (580/2008) 9 §:ssä säädetystä yhdelle lapselle suoritettavasta elatustuen määrästä. (12.2.2010/88) Alaikäisellä on oikeus itse päättää 2 momentin perusteella maksettujen varojen käytöstä sen estämättä, mitä holhustoimesta annetussa laissa säädetään. Lapsen sijoituspaikan on pidettävä kirjaa lapselle annettujen käyttövarojen maksamisesta. Kirjaukset on lähetettävä tiedoksi 13 b §:ssä tarkoitettulle lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle vuosittain. (12.2.2010/88) Lapsen tai nuoren sijoittaneen kunnan on siis huolehdittava kustannusten perinnästä, jotta sijoitetulle maksettavat tulot ohjautuisivat kunnalle. Muuten tulot maksetaan nuorelle itselleen. Sijoitetulle on myös perinnästä huolimatta jäätävä riittävä

määrä käyttövaroja. -- Vastauksen antoi Kehittäjäsosiaalityöntekijä Pekka Ojaniemi / Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Kysymys 30.6.2014 (Ammattilainen)

Enontekiöllä kirjoilla oleva aviopari on muuttanut Keski-Suomeen. Asumus on vakinaisesti Enontekiöllä jossa omistavat omakotitalon, mutta ovat töissä ja vakinaisesti asumassa Keski-Suomessa, ilmeisesti sitten väliaikaisella muuttoilmoituksella. Tietävästi aikovat muuttaa sinne Keski-Suomeen. Pelastakaa lapset ry. pyytää maksusitoumusta adoptioeuvontaan. Enontekiön kunta joutunee sen antamaan. Siirtyykö vastuu kustannuksista asuinkunnalla, jos muuttavat sinne pysyvästi, jos adoptioeuvonta on silloin kesken?

Vastaus 4.7.2014

Adoptiolain 21 §:n mukaan kotikunta on velvollinen järjestämään adoptioeuvonnan. Kotikuntalain 2 §:n perusteella henkilön kotikunta on pääsääntöisesti se kunta, jossa hän asuu. Jos henkilöllä on käytössään useampia asuntoja, hänen kotikuntansa on se kunta, jota hän perhesuhteidensa, toimeentulonsa tai muiden vastaavien seikkojen johdosta pitää kotikuntanaan ja johon hänellä on em. seikkojen perusteella kiinteä yhteys. Jos henkilön käsitystä kotikunnastaan ei ole voitu selvittää, niin hänen kotikuntansa on se kunta, johon hänellä on katsottava olevan kiintein yhteys em. seikkojen perusteella. Kotikuntalain 3 §:ssa todetaan, että henkilön kotikunta ei muutu, jos hänen olemisensa toisessa kunnassa johtuu pääasiassa esim. enintään yhden vuoden kestävästä työtehtävästä, opiskelusta, sairaudesta tai muusta näihin rinnastettavista syistä. Kysyjä toteaa, että adoptioeuvontaan maksusitoumusta pyytävän avioparin tosiasiallinen asuminen Keski-Suomessa on vakituista ja pysyvää, jolloin kyse ei ole kotikuntalain 3 §:n mukaisesta tilanteesta. Adoptioeuvonta tulisikin järjestää muiden sosiaalipalvelujen tapaan hakijoiden tosiasiallisella asuin- ja työssäkäyntipaikkakunnalla. -- Vastauksen antoi Kehittäjäsosiaalityöntekijä Pekka Ojaniemi / Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Kysymys 23.5.2014

Haluaisin, että vanhimman lapseni elatusavun suuruudelle tehtäisiin tarkistus. Miten tämä tapahtuu. Elatusapu on määrätty käräjäoikeudessa silloin, kun minulla ei ollut nuorempaa lasta huollettavana. (eri isät) Asun siis kahden lapsen kanssa yksin. Voin toimittaa tarvittavat liitteet, mutta kokemuksesta tiedän, että paikanpäälle teille istumaan tullessa ei saada mitään muuta kuin erimielisyyttä. Se on jo teilläkin tiedossa. Saisinko teiltä ystävällisesti vastauksen.

Vastaus 28.5.2014

Laki lapsen elatuksesta 5 luvun 11§:n mukaan "Vahvistetun elatusavun määrää ja sen suorittamistapaa voidaan muuttaa sopimuksella tai tuomiolla, mikäli niissä olosuhteissa, jotka 1–3 §:n mukaan on otettava huomioon elatusapua vahvistettaessa, on tapahtunut niin olennaisia muutoksia, että elatusavun muuttamista on sekä lapsen että elatusapua suorittavan vanhemman olot huomioon ottaen pidettävä kohtuullisena." Oikeusministeriön ohjeessa lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi (2007:2) puhutaan 15%:n muutoskynnyksestä, jolla tarkoitetaan olosuhteissa tapahtunutta muutosta, mikä laskennallisesti aiheuttaisi 15%:n muutoksen aikaisemmin vahvistettuun elatusapuun. Tämä vähintään 15%:n muutos elatusapuun voisi siis olla peruste elatusavun muuttamiselle. Ensisijaisesti elatusavun muutos tulisi hoitaa sopimusteitse oman kunnan lastenvalvojan kautta. Elatusavun tarkistaminen ja uuden elatussopimuksen tekeminen ei välttämättä edellytä sitä, että sopimusosapuolet olisivat yhtä aikaa lastenvalvojan luona. Mikäli elatusapuasiassa ei päästä sopimukseen, niin elatusapuasia on mahdollista laittaa vireille käräjäoikeudessa. Elatusavun tarkistamiseksi kysyjän on syytä ottaa yhteyttä oman kunnan lastenvalvojaan ja lähteä sitä kautta selvittämään edellytyksiä elatusavun muuttamiseksi sopimusteitse. -- Vastauksen antoi Kehittäjäsosiaalityöntekijä Pekka Ojaniemi / Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Kysymys 5.5.2014

Lapsen asuinkunta on X. Kyseessä on 7 -vuotias poika, jota mummi kasvatti 5 ensimmäistä vuotta, koska äiti ei jaksanut olla läsnä lapsen elämässä. 2 vuotta sitten tuli isäpuoli lapsen elämään , ja samalla kiellettiin lapselta kaikki yhteydenpito niin äidin kuin isän puoleiseen sukuun. Perheneuvola, lastensuojelu ja koulu ovat tietoisia asiasta, mutta sanotaan, että lapsella ei tällä hetkellä ole mitään akuuttia hätää. Isällä on tapaamissopimus, jota huoltaja ei enää noudata. Kukaan ei ymmärrä lapsen henkisestä hyvinvoinnista mitään. Mitä tarkoittaa ehkäisevä lastensuojelu, josta puhutaan? Tiedämme kaikki lainpykälät, lapsella on oikeus läheisiin ihmissuhteisiin, mutta miksi huoltaja voi kieltää lapselta kaikki oikeudet eikä kukaan puutu asiaan? Mistä saamme apua lapselle?

Vastaus 16.5.2014

Lapsesta ilmeisesti on tehty lastensuojeluilmoitus ja lastensuojeluviranomaiset ovat arvioineet lapsen tilanteen sellaiseksi, että se ei edellytä lastensuojelutoimenpiteitä. Lapsen ja hänen vanhempansa välinen tapaamisasia ei sinänsä ole lastensuojeluviranomaisten toimivaltaan kuuluva asia vaan kysymys on ensisijaisesti lapsen vanhempien/huoltajien välisestä sopimusasiasta. Mikäli tapaamissopimus ei toteudu sovitulla tavalla tai sopimus ei ole voimassa, on sopimusosapuolilla mahdollisuus puuttua asiaan ensisijaisesti kunnan lastenvalvojan kautta ja mikäli vanhemmat ja huoltajat

eivät pääse sopimukseen viemällä asia kärjäoikeuden ratkaistavaksi. Mikäli isän ja lapsen tapaamisia koskeva sopimus on voimassa ja lapsen lähivanhempi estää lasta tapaamasta etävanhempaansa sopimuksen edellyttämällä tavalla tai sopimus ei jostain muusta syystä toteudu eivätkä vanhemmat pääse asiassa sopimukseen, on vanhemmalla mahdollisuus tehdä sopimusta koskeva täytäntöönpanohakemus kärjäoikeuteen. Oikeus pyytää asian käsittelyä varten sosiaalitoimea tekemään olosuhdeselvitykset lapsesta ja hänen lähi- ja etävanhemmastaan. Olosuhdeselvityksessä selvitetään lapsen tilannetta varsin perusteellisesti. Eräs olosuhdeselvityksessä huomioitava asia on sekä lähi- että etävanhemman kyky huolehtia lapselle tärkeistä ihmissuhteista. Täytäntöönpanoasian käsittely olosuhdeselvityksineen voisikin olla eräs tapa lähteä selvittämään lapsen tilannetta, hänen tarpeitaan ja vanhempien kykyä vastata lapsen tarpeisiin. Lapsen tilanteen niin vaatiessa, voivat olosuhdeselvityksen tekijät ohjata lasta ja hänen perhettään sopivan avun ja tuen piiriin. Olosuhdeselvityksen tekijät ovat tarvittaessa velvollisia myös tekemään lastensuojeluilmoituksen, mikä havaitsevat lapsen olevan lastensuojelun tarpeessa. Tapaamissopimukseen kohdistuva täytäntöönpanohakemus kärjäoikeuteen voisi siis olla eräs mahdollisuus päästä selvittämään lapsen olosuhteita tässä tilanteessa. -- Vastauksen antoi Kehittäjäsosiaalityöntekijä Pekka Ojaniemi / Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.